

ОЦІНКА ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Шувар Б. І., к. е. н., в. о. доцента
Львівський національний аграрний університет

Останніми роками у світі загострилася проблема якості та безпеки продуктів харчування. Інноваційні технології у сільському господарстві слугують значному підвищенню продуктивності праці,

знижують собівартість виробництва, збільшують урожайність сільськогосподарських культур та продуктивність у тваринництві. Альтернативою, що мінімізує ризики для навколишнього середовища та людини, є органічне сільське господарство.

Органічне сільське господарство – це перспективна сфера аграрного виробництва, що характеризується низкою економічних, соціальних та екологічних вигод. Незважаючи на перспективність органічного виробництва в Україні, зростання його частки у складі продукції сільського господарства, широкі можливості розширення внутрішнього та виходу на зовнішні ринки, перешкодами на шляху до його функціонування і розвитку є недостатньо обґрунтованими економічні параметри діяльності і, що значно стримує темпи створення органічних господарств та диверсифікації діяльності суб'єктів господарювання в сільському господарстві, – нерозвиненість інфраструктури ринку органічної продукції.

Органічне сільське господарство – це цілісна система управління виробництвом, яка сприяє і підсилює здоров'я агро-екосистем, в тому числі біорізноманіття, біологічні цикли і біологічну активність ґрунту. Вона підкреслює переваги використання методів управління порівняно з використанням зовнішніх сільськогосподарських ресурсів, зважаючи на те, що регіональні умови вимагають адаптованих до місцевих умов систем. Це досягається за рахунок використання, якщо можливо, агрономічних, біологічних і механічних методів, на противагу використанню синтетичних матеріалів, щоб забезпечити функціонування всередині системи [1].

Формування стратегії органічного виробництва сільськогосподарської продукції передбачає кілька основних етапів: уточнення місії підприємства, оцінка сильних та слабких сторін, визначення мети та ключових проблем, розроблення варіантів розвитку підприємства, вибір стратегії та складання програми дій, моніторинг реалізації стратегії. Зокрема, процедура SWOT-аналізу органічного аграрного виробництва зводиться загалом до виявлення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз, які згодом можуть бути використані для формування стратегії підприємства [2]. Аналіз вітчизняного органічного виробництва дав змогу нам зосередити увагу на основних аспектах його розвитку.

Сильні сторони:

- аграрні підприємства, які здійснюють виробництво органічної продукції, суворо дотримуються вимог стандартів IFOAM та періодично інспектуються відповідними органами на предмет дотримання цих вимог;

- у багатьох з аграрних підприємств з виробництва сільськогосподарської продукції за традиційними технологіями немає необхідності очікувати на очищення ґрунту від синтетичних добрив чи засобів захисту, тобто є відповідні умови для переходу підприємств до органічного способу виробництва;

- близько 40% органічної продукції експортується за кордон, де є значний попит на неї [3] ;

- наявність родючих ґрунтів і достатньої кількості трудових ресурсів;

- зменшення норм внесення мінеральних добрив, пестицидів та інших синтетичних речовин є позитивним чинником для розвитку органічного виробництва;

- перехід до органічного сільського господарства ініційовано різними проектами;

- існування громадських організацій та об'єднань, які займаються розвитком і популяризацією органічного виробництва;

- сертифікація органічних продуктів відповідно до постанов ЄС, стандартів IFOAM дозволяє маркувати продукти як органічні відповідними маркуваннями „БЮЛану”, ЄС, Швейцарії, США тощо і бути впевненими у високій якості продукту та його надійному походженні.

Слабкі сторони:

- економічні збитки, яких зазнають фермери через невміло започатковане органічне виробництво, є одним із чинників занепаду підприємства або повернення його до попереднього традиційного способу ведення сільськогосподарського виробництва;

- наукові дослідження в Україні перебувають на початковій стадії, що не дає змоги повною мірою оцінити всі переваги для споживача та виробника органічної продукції;

- недостатня поінформованість населення про наявність органічної продукції, її суть, переваги від споживання;

- слабкий зв'язок між державними структурами й дослідницькими установами у сфері органічного виробництва;

- умови банківських кредитів для сільгоспвиробників не вигідні;

- нестача органічного насіння, достатньої кількості техніки, добрив, біологічних речовин для захисту від шкідників і бур'янів.

Можливості:

- використання напрацювань світових лідерів у сфері органічного виробництва, їх досвіду виробництва та маркетингової діяльності;

- можливість розвитку органічного виробництва за сприяння іноземних організацій та проектів, що створюються спільно з

українськими установами та господарствами у напрямі дослідження виробництва органічної сільськогосподарської продукції в Україні;

- можливість фінансових інвестицій, успішність яких залежатиме від законодавчої бази й стабільності політичної ситуації в країні;

- розвиток внутрішнього та вихід на міжнародний ринок органічної продукції;

- низька конкуренція, що є на ринку органічної продукції, відкриває широкі перспективи для її виробників.

Небезпеки (ризик):

- глобальні зміни клімату та природні катаклізми у світі;

- нестабільна ситуація в країні;

- відсутність з боку держави кваліфікованого контролю якості органічної продукції, яку виробляють і продають, а також переробної галузі органічної продукції;

- плаваючі ціни на органічну продукцію;

- зростання конкуренції – поява нових іноземних виробників на вітчизняному ринку, які встановлюватимуть низькі ціни на органічну продукцію, що змусить вітчизняних виробників знижувати свої прибутки;

- кадрова проблема, яка проявляється у небажанні сільського населення працювати на землі;

- ризик відміни субсидювання сільськогосподарських підприємств.

Вітчизняний досвід ведення органічного сільського господарства засвідчив, що ґрунтозахисні технології потребують менше часу на обробіток ґрунту порівняно з конвенційними, менше пального та у десятки разів менше мінеральних добрив [4, с. 627], що сприяє зниженню собівартості виробництва сільськогосподарських культур [5, с. 82]. Це повинно спонукати фермерів до переходу на органічне виробництво, а споживачів – до зміни свого уявлення про здоровий спосіб життя.

Література

1. Codex Alimentarius Food Hygiene Basic Texts. Food and Agricultural Organization of the United Nations, World Health Organization, Rome, 2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.codexalimentarius.org

2. Липчук В.В. Рекомендації з поліпшення конкурентоспроможності органічної продукції на ринку України: каталог наукових розробок / В.В.Липчук, Б.І. Шувар ; за заг. ред. В.В. Снітинського, В.І.Лопушняка // Вчені Львівського національного

аграрного університету виробництву. – Львів : Львів. нац. аграр. ун-т, 2010. – Вип. 10. – С. 105-106.

3. Офіційна Web-сторінка Українського національного інформаційного агентства. – 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrinform.ua/ukr/order/?id=1066482>

4. Відтворення родючості ґрунтів у ґрунтозахисному землеробстві / За ред. М.К. Шикули. – К.: Оранта, 1998.– 680 с.

5. Волошка В. Мінімізація витрат за повного дотримання агротехнологій [Електронний ресурс] / В. Волошка // Пропозиція. 2003. – №8-9. – Режим доступу : <http://www.propozitsiya.com>